



Kumla kommuns remissvar angående Utvinning ur alunskiffer (SOU 2020:71)

Bakgrund

Kumla kommun har ombetts lämna synpunkter på kunskapssammanställning om miljörisker och förslag till skärpning av regelverket angående utvinning ur alunskiffer.

Kumla kommuns yttrande

Kumla kommun välkomnar en utredning om skärpning för utvinning av metaller och mineraler från alunskiffer och anser att den utredning och analys som genomförts är grundlig och lyfter viktiga aspekter. Den fokuserar på de miljökonsekvenser som kan uppstå om inte tillräckliga utredningar och skärpt hantering sker av brytningen. Utredningen trycker även på att det förekommer kunskapsluckor och att det finns behov av att skapa en bättre bild av risker som kan uppstå. Detta påvisar att det krävs omfattande utredningar innan ett tillstånd för brytning av alunskiffer kan ges.

Kumla kommun anser att för att möjliggöra omställning till fossilfritt samhälle behöver de resurser som krävs finnas. Ur ett globalt perspektiv är utvinning av mineraler och metaller ur alunskiffer i Sverige mer hållbart och bidrar det till att uppnå en hållbar utveckling. Sverige har starkare lagstiftning inom miljöskydd samt angående arbetsvillkor, vilket ger att brytningen inte orsakar lika stora konsekvenser och kan ske under mer kontrollerande förhållanden än i andra delar av världen. Behovet av resurserna finns i vårt samhälle och genom att utöka brytningen i landet, kan Sverige bidra till en snabbare grön omställning inom EU.

Kumla kommun vill pointera att brytning av ändliga resurser endast ska ske i den utsträckning som är nödvändig. Det är väsentligt att all brytning övervägs noga innan tillstånd ges. Återvinning av ändliga resurserna behöver öka för att minska utarmning av marken. Mineraler och metaller behöver kunna sorteras ut och återinföras i större utsträckning än idag. Omställningen till fossilfritt samhälle ska inte ske på bekostnad av andra viktiga aspekter som kan orsaka skada på miljön eller människors hälsa. Det krävs även fortsatt utveckling inom tekniska lösningar för att minska behovet av ändliga resurser.

Det är inte bara under den tid som själva verksamheten pågår som stora miljö- och hälsokonsekvenser kan uppstå. Det finns stor risk att verksamheten kan orsaka negativ påverkan långt efter att brytningen avslutas. Därmed är det av stor vikt att utredning och övervakning sker i området efter verksamheten upphör för att uppmärksamma eventuella konsekvenser för att bedöma om efterbehandling och återställande av området har skett i tillräcklig utsträckning.

Kumla kommun har erfarenhet av hur brytning av alunskiffer ger en fortsatt negativ miljöpåverkan långt tid efter att verksamheten avslutats. Kommunen står idag med en skuld och ensam ansvarig att ekonomiskt hantera det miljöarv som efterlämnades av att alunskiffer bröts i Kvarntorpsområdet fram till 1970-talet. Utifrån kommunens erfarenhet vill Kumla kommun framföra att lagstiftningen ska vara tydligt vad det gäller ansvaret och säkerställa att efterbehandling samt återställning av området åligger det företag som förorenat. Företag som ansöker om tillstånd för koncession ska uppvisa att det finns ekonomiska resurser att förebygga, vidta åtgärder och hantera oförutsedda händelser för att minska den negativa miljöpåverkan. Det ska inte finnas utrymme för att verksamhetsutövaren inte tar sitt ansvar oavsett, som exempelvis vid konkurs eller vid uppköp. Miljökonsekvensbeskrivningen har stor betydelse i processen samt kommunens synpunkter.

Återställning och efterbehandling av området ska möjliggöra att området kan återgå till en miljö så lik den ursprungliga som möjligt. Restavfall som uppstår vid brytning ska omhändertas på ett säkert sätt och inte belasta kommunen eller markägare. Området i Kvarntorp i Kumla kommun är ett tydligt exempel på hur brytning av alunskiffer har orsakat negativ påverkan och att det finns svårigheter att hantera föroreningarna som uppkom. Om ändring i lagstiftning sker, ska det inte utgöra en risk för att de konsekvenser som kan uppstå faller mellan stolarna. Det ska finnas en stor ekonomisk och ekologisk säkerhet i utförandet för att skydda miljö och hälsa.

Kumla kommun vill i de förslagen till lagändringar belysa följande:

- Berörd kommun ska tidigt få kännedom om intresset att bryta alunskiffer. Kommunen bör ha stor inflytande och synpunkterna ska väga tungt vid ansökan om tillstånd med hänvisning till de följd effekter det kan få på den lokala vattenförsörjningen, miljön och natur. Det ska jämsställas med ett kommunalt veto.
- Det bör vid ansökan om tillstånd finnas en plan för hur efterbehandling ska ske och att det ger förutsättningar för marken kan användas till annat efter att verksamheten har upphört.

- Vid ansökan ska företaget uppvisa att det finns ekonomiska förutsättningar för oplanerade risker genom hela processen samt tid efter att verksamheten upphört.
- Företag som ansöker om tillstånd ska kunna uppvisa ekonomiska förutsättningar för att vidta åtgärder för att skydda området från miljörisker. Det bör vara tydligt att ett beviljat tillstånd kommer med åtagande om återställningsfond så inte kommunen står med ett miljöarv vid konkurs eller liknande.
- I 1 § Förslag till förordning om ändring av mineralförordningen (1992:285) anser Kumla kommun att paragrafen ska kompletteras med att sökandet ska ha ekonomiska förutsättningar för att säkerställa undersökningen inte leder till vidare miljöfarlig verksamhet. Det ska även innefatta att det finns ekonomiska förutsättningar för återställanden av området om undersökningen inte leder till fortsatt verksamhet.
- 17 § i förordning 1992:285 anser Kumla kommun att ansökan ska kompletteras som i 1 § angående att sökande kan säkerställa att ekonomisk säkerhet finns och kommer att finnas för genomförandet av koncessionen. Miljökonsekvensbeskrivningen ska täcka in hur sökande ska följa upp och vilka åtgärder som kommer genomföras under brytningen och efter brytningen har genomförts.

Kumla kommun